

8/1998. (III. 31.) MüM rendelet

a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 23. §-ának - az 1997. évi CII. törvénnyel beiktatott - (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján - a népjóléti miniszterrel egyetértésben - a következőket rendelem el:

1. § E rendelet hatálya az Mvt. 87. §-ának 4. pontja szerinti munkaeszköznek a szervezett munkavégzés során történő használatára terjed ki.
2. § E rendelet alkalmazásában:
 - a) *munkaeszköz használata*: a munkaeszközzel végzett bármely tevékenység, ideértve az elindítást, leállítást, alkalmazást, szállítást, javítást, karbantartást és tisztítást is;
 - b) *veszélyes tér*: bármely tér a munkaeszközön belül vagy annak környezetében, ahol a munkavállaló egészsége vagy biztonsága veszélynek lehet kitéve;
 - c) *kockázatnak kitett munkavállaló*: bármely munkavállaló, aki egészben vagy részben a veszélyes térben tartózkodik;
 - d) *kezelő*: az a munkavállaló, akinek feladata a munkaeszköz használata;
 - e) *megbízott személy*: az a munkavállaló vagy vállalkozási, illetve megbízási jogviszony alapján munkát végző külső szakember, akit a munkáltató meghatározott feladatok (pl. munkaeszköz karbantartása, megvizsgálása) elvégzésére írásban bíz meg.
3. § Munkaeszközt csak a rendeltetésének megfelelő célra és körülmények között szabad használni.
4. § (1) A munkáltatónak biztosítani kell, hogy a veszélyes munkaeszközt csak annak kezelője használja, azonban javítást, átalakítást, karbantartást, tisztítást ezzel megbízott személy is végezhet.
(2) A munkaeszköz alkalmazási (üzemeltetési) helyének kijelölésénél és a kezelő munkahelyének kialakításánál a biztonsági, az egészségvédelmi, a sugárvédelmi és az ergonómiai követelményeket teljeskörűen meg kell valósítani.
(3) Az Mvt. 54. §-a (1) bekezdésének i) pontjában meghatározott utasításoknak tartalmazniuk kell a munkaeszköz működtetésére vonatkozó valamennyi ismeretet, továbbá az előrelátható üzemzavar és meghibásodás esetén szükséges teendőket.
(4) Az Mvt. 21. §-ának (3) bekezdése szerinti újraindítási feltételek alá nem tartozó munkaeszközt, ha azzal 30 napot meghaladó ideig munkát nem végeztek, vagy sérülést okozó esemény következett, illetve következhetett volna be, továbbá ha azon átalakítást végeztek, csak akkor lehet ismételten használatba venni, ha azt - az Mvt. 23. §-ának (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - megbízott személy megvizsgálta, és írásban nyilatkozott a munkaeszköz alkalmasságáról.

Általános, valamennyi munkaeszköze érvényes követelmény

5. § (1) A munkavállalót veszélyeztető kockázatok csökkentése érdekében a munkaeszközt úgy kell elhelyezni, felállítani és használni, hogy a mozgó elemek között elegendő hely álljon rendelkezésre, valamennyi felhasznált, illetve előállított energiaforma és anyag biztonságosan kerüljön a munkaeszközhöz, illetve onnan elvezetésre.
(2) A munkaeszköz felállítását és leszerelését csak biztonságos körülmények között szabad elvégezni, figyelemmel a gyártó által az üzemeltetési dokumentációban meghatározott előírásokra.

- (3) Azt a munkaeszközt, amelyet a használata alatt villámcsapás érhet, megfelelő berendezés alkalmazásával, illetve intézkedés megtételével e hatástól meg kell védeni.

6. § A munkaeszközt úgy kell kialakítani és elhelyezni, hogy

- a) a munkavállalókat meg lehessen védeni a munkaeszköz kigyulladásától vagy túlhevülésétől, illetve a munkaeszközben keletkező, használt vagy tárolt gáz, por, folyadék, gőz vagy egyéb anyag munkakörnyezetbe történő kijutásától;
- b) alkalmas legyen a benne keletkező, használt vagy tárolt anyagok robbanásveszélyének megelőzésére;
- c) mind az üzemszerű körülmények, mind meghibásodás esetén biztosítható legyen a munkavállalók védelme az áramütés ellen.

7. § (1) A munkaeszközt jól látható, azonosítható és megfelelő jelzéssel rendelkező kezelőelemmel kell ellátni. A kezelőelemeket lehetőleg a veszélyes téren kívül és olyan módon kell elhelyezni, hogy működésük (ideértve a kezelő akaratától független vagy váratlan működtetést is) ne jelentsen veszélyt.

- (2) A fő kezelőhelyről a munkaeszköz kezelőjének meg kell tudnia bizonyosodni arról, hogy senki sem tartózkodik a veszélyes térben. Ha ez nem lehetséges, automatikusan működő biztonsági jelzést (hangjelzést, illetőleg világító jelzést) kell adni a munkaeszköz elindítása előtt. A munkaeszköz kezelőjének jelzést adó vezérlő rendszernek biztonságosnak kell lennie, meghibásodása vagy megrongálódása nem idézhet elő veszélyes helyzetet. Lehetővé kell tenni, hogy a kockázatnak kitett munkavállaló, illetve a munkavégzés hatókörében tartózkodó kellő időben elkerülhesse, elháríthassa a munkaeszköz elindítása, illetve leállítása által előidézett veszélyt.

8. § (1) Minden munkaeszközt el kell látni olyan kezelőelemmel, amely azt biztonságosan működteti és teljesen leállítja. Kiválasztásánál figyelembe kell venni a várható üzemzavarokat, egyéb okok miatti üzemeltetési kieséseket. Minden kezelőhelyet el kell látni vészkipcsoló berendezéssel, amely a munkaeszköz részeit vagy egészét a veszély jellegétől függően leállítja úgy, hogy a munkaeszköz biztonságos állapotba kerül. Amikor a munkaeszköz vagy annak veszélyes részei leálltak, az érintett működtető egységek energiaellátását a vezérlésnek meg kell szakítania.

- (2) A munkaeszközt - az (1) bekezdésben előírtakon túlmenően - a veszélyeitől és a rendes leálláshoz szükséges időtől függően el kell látni megfelelő számú vészkipcsoló berendezéssel.

9. § (1) A leeső vagy kivágódó tárgyak veszélyével járó munkaeszközt el kell látni a veszély jellegének megfelelő védőberendezéssel.

- (2) A gáz, gőz, aeroszol, folyadék vagy por kibocsátásával veszélyt okozó munkaeszközt el kell látni megfelelő felfogó, elvezető, illetve elszívó berendezéssel a keletkezési helyen.

10. § (1) Ha a munkavállalók védelme szükségessé teszi, a munkaeszközt vagy részeit rögzítéssel vagy más módon stabilizálni kell.

- (2) Ha a munkaeszköz törése vagy szétesése veszélyeztetheti a munkavállalót, megfelelő védőintézkedéseket kell tenni.

- (3) A munkaeszköz mozgó részeit el kell látni védőberendezéssel, amely elhatárolja a veszélyes teret, vagy leállítja a veszélyes rész mozgását a veszélyes tér elérése előtt. Olyan védőberendezést kell alkalmazni, amely

- a) stabil kialakítású;
- b) nem okoz többletkockázatot;
- c) nem távolítható el vagy nem hatástalanítható könnyen;
- d) a mozgó résztől megfelelő távolságot biztosít;
- e) nem akadályozza a munkaeszköz működésének figyelemmel kísérését;

f) lehetővé teszi a szereléshez vagy a karbantartáshoz szükséges műveleteket és a hozzáférést.

11. § Munkaeszköz szerelésére, karbantartására szolgáló területeket az elvégzendő művelethez szükséges mértékben meg kell világítani.

12. § A munkaeszköznek - a szabványokban foglalt értékek figyelembevételével - magas vagy igen alacsony hőmérsékletű részeit megfelelő védelemmel kell ellátni az érintés vagy túlzott megközelítés ellen.

13. § A munkaeszközön fel kell tüntetni a munkavállalók biztonsága érdekében szükséges egyértelmű és könnyen észlelhető figyelmeztetéseket és jelzéseket.

14. § (1) Karbantartási műveleteket csak a munkaeszköz leállított állapotában szabad végezni. Ha ez nem lehetséges, megfelelő védőintézkedéseket kell tenni, vagy biztosítani kell, hogy az ilyen műveletek a veszélyes téren kívül elvégezhetők legyenek.

(2) A munkaeszközt el kell látni könnyen felismerhető szerkezettel, amellyel le lehet választani az energiaforrásról. Az energia visszatérése, a visszakapcsolás nem jelenthet veszélyt a munkavállalókra.

15. § Biztosítani kell, hogy a munkavállalók biztonságosan bejuthassanak és tartózkodhassanak minden olyan területen, amely szükséges a munkaeszközzel történő munkavégzéshez, ideértve a beállítást és karbantartást is.

A mobil, az önjáró¹ vagy a vontatható munkaeszközök minimális kiegészítő követelményei

16. § (1) A mobil munkaeszközöket úgy kell kialakítani, hogy a rajtuk elhelyezkedő munkavállalókat fenyegető kockázat megszüntethető vagy csökkenthető legyen az üzem közbeni helyváltoztatás során, ideértve a kerékkel való érintkezés, illetve a kerék vagy lánctalp közé történő beszorulás kockázatát is.

(2) Ha a mobil munkaeszköz és a hozzácsatlakozó kiegészítő berendezés, illetve vontatmány között az energiaátvivő rendszerben hirtelen blokkolás következik be, és emiatt kockázat alakulhat ki, azt a munkaeszköz megfelelő kialakításával vagy átalakításával kell elhárítani. Amennyiben a blokkolás nem küszöbölhető ki, valamennyi szükséges intézkedést meg kell tenni a veszély elhárítására.

(3) A mobil munkaeszköz egységei közötti energiaátvitelt biztosító berendezést el kell látni felfüggesztő szerkezettel, hogy a talajjal ne érintkezzen, ne súrlódjon, illetve ne szennyeződjék el.

(4) Azt a mobil, önjáró vagy vontatható munkaeszközt, amelyben munkavállaló tartózkodik, úgy kell kialakítani, hogy a rendeltetésszerű használat során a felborulásból, illetve átfordulásból eredő veszélyek csökkenjenek, ezért ezeket el kell látni

a) olyan biztonsági berendezéssel, amely kizárja, hogy a munkaeszköz billenése meghaladja a negyedfordulatot;

b) olyan berendezéssel, amely lehetővé teszi, hogy a rajta tartózkodó munkavállaló részére elegendő szabad hely maradjon, ha a negyedfordulatot meghaladó billenésből eredően szerkezeti összenyomódás következhet be. E berendezések a munkaeszköz részeként vagy önállóan is alkalmazhatók.

(5) Mellőzhető a (4) bekezdésben meghatározott védőberendezés alkalmazása, ha a munkaeszköz csak a szükséges stabilitás megteremtése után válik használhatóvá, vagy a kialakítása olyan, amely lehetetlenné teszi az átfordulást, illetve felborulást.

¹ Az MSZ ISO 4306-1 nemzeti szabvány fogalma szerint.

(6) Amennyiben fennáll a veszélye annak, hogy a munkaeszközön a kezelővel együtt ott tartózkodó munkavállaló a felborulás, illetve átfordulás miatt a munkaeszköz részei, illetve a padozat közé beszorulhat, részére olyan műszaki megoldást kell alkalmazni, amely biztosítja ilyen esetekben az ülésben maradását.

17. § (1) Szállítóeszközt csak a borulás kockázatát csökkentő, illetve megszüntető megoldással lehet üzemeltetni, így különösen olyan berendezés alkalmazásával, amely megakadályozza a szállítóeszköz borulását, vagy biztosítja, hogy a felborulás esetén a szállítóeszközön helyet foglaló munkavállaló részére az eszköz elemei, illetve az elemek és a padozat között elegendő szabad tér marad, vagy biztosítja, hogy a munkavállaló az ülésben maradjon úgy, hogy a felboruló munkaeszköz részeivel ne kerülhessen érintkezésbe.

(2) Az (1) bekezdésben leírt követelmény teljesíthető vezetőfülke alkalmazásával is.

18. § Azoknak az önjáró mobil munkaeszközöknek, amelyek mozgása a munkavállalókra kockázatot jelenthet, az alábbi követelményeket kell kielégíteni:

- a) berendezés alkalmazásával meg kell akadályozni a munkaeszközöknek a kezelő akaratától független elindítását;
- b) berendezéssel kell kiküszöbölni a pályához kötött munkaeszközök egyidejű mozgása során ezek összeütközését;
- c) a munkaeszközt fék- és rögzítőberendezéssel kell felszerelni;
- d) amennyiben biztonsági szempontból szükséges, a munkaeszközön legyenek könnyen hozzáférhető helyen olyan kezelőelemek vagy automatikusan kioldódó vészkipcsoló berendezések, amelyek a fő működtető rendszer meghibásodása esetén biztosítják a berendezés lefékezését és megállítást;
- e) megfelelő látóteret kell biztosítani a munkaeszköz vezetője részére - szükség szerint alkalmas segédeszközök használatával is -;
- f) a munkaeszköz rendelkezzen a munkavállalók biztonságos munkavégzésének, az elvégzendő munka követelményeinek megfelelő világító berendezéssel, éjszakai vagy elégtelen világítási körülmények közötti alkalmazás esetére;
- g) amennyiben a munkaeszköz, illetve a hozzákapcsolt pótkocsi, vagy a rajta elhelyezett rakomány tűzveszély kockázatát rejt magában, és ezáltal veszélyeztetheti a munkavállalót, a munkaeszközön vagy az alkalmazás helyén álljon rendelkezésre a tűz leküzdéséhez szükséges eszköz;
- h) a távvezérelt munkaeszköz automatikusan álljon le, ha az ellenőrzött vezérlési zóna határára ér;
- i) az a távvezérelt munkaeszköz, amely a munkavállalónak ütközhet, vagy őt valaminek nekiszoríthatja, rendelkezzen olyan védőberendezéssel, amely az összeütközés, illetve összenyomás veszélyét csökkenti.

19. § (1) Ha az önjáró munkaeszköz vezetéséhez munkavállaló jelenléte szükséges, részére a megfelelő útmutatásokat meg kell adni a biztonságos működtetés érdekében.

(2) Az önjáró munkaeszköz munkaterületen történő mozgásához szükséges közlekedési szabályokat meg kell határozni.

(3) Szervezési intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy az önjáró munkaeszközök munkakörzetébe a munkavállaló gyalogosan ne léphessen be.

(4) Ha a munkavállaló munkahelyén a munkáját mozgásban vagy állva végzi, megfelelő intézkedésekkel kell kizárni a mozgó munkaeszköztől történő sérülést.

(5) A munkavállaló akkor tartózkodhat a mozgásban lévő mobil munkaeszközön, ha erre a célra biztonságos tartózkodási helyet alakítottak ki. Amennyiben a munkát mozgás közben szükséges elvégezni, a munkaeszköz sebességét ennek megfelelően kell megválasztani.

- (6) A belső égésű motorral kialakított mobil munkaeszközt csak akkor lehet zárt munkatérben használni, ha a munkatérben az egészséget nem veszélyeztető és elegendő mennyiségű levegő áll rendelkezésre.

A terhek emelésére használt munkaeszközök minimális követelményei

- 20. §** A tartósan helyhez kötött terhek emelésére csak olyan munkaeszköz használható, amely az alkalmazás teljes időtartama alatt stabilitását és terhelhetőségét - különös figyelemmel az emelendő teherre, a terhelések felfüggesztési és a teherviselő elemek csatlakozási pontjaira - megőrzi.
- 21. §** A terhek emelésére használt munkaeszközön világosan és jól látható módon kell jelölni az engedélyezett teherbíró képességet. A munkaeszköz egyes üzemállapotaira engedélyezett névleges teherbírás értékeit az e célra felszerelt táblán kell rögzíteni.
- 22. §** A teherfeltevő eszközöket úgy kell jelölni, hogy a biztonságos használatukhoz szükséges tulajdonságai felismerhetőek legyenek.
- 23. §** Ha a munkaeszközt nem személyek emelésére alakították ki és a használati célja eltéveszthető, jól felismerhető jelöléssel kell az alkalmazási területét jelezni.
- 24. §** A helyhez kötött munkaeszközöket úgy kell telepíteni, hogy a teher munkavállalóra történő rázuhanásának, a nem kívánt további veszélyek kialakulásának, illetve a lezuhanásának, továbbá akaratlan kiakadásának kockázata csökkenjen.
- 25. §** (1) Azokat a munkaeszközöket, amelyeket a munkavállalók emelésére vagy mozgatására használnak úgy kell kialakítani, hogy
- a) a személytartó szerkezet lezuhanásából keletkező kockázatot erre alkalmas berendezés megakadályozza,
 - b) az a munkavállalónak a személytartó szerkezetből történő kiesési kockázatát kizárja,
 - c) az a munkavállaló beszorulását, összenyomását, illetve a tárgyakkal történő nem szándékos érintkezését kizárja,
 - d) a berendezés meghibásodása esetén a függve maradó személytartóban helyet foglaló munkavállaló ne kerüljön veszélybe, és mentése biztosítható legyen.
- (2) Ha az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott kockázat nem elhárítható, a követelmény teljesíthető a megnövelt biztonsági tényező figyelembevételével alkalmazott kötél tökéletes állapotának napi ellenőrzésével.
- 26. §** (1) A munkavállalókat csak erre a célra kialakított munkaeszközzel és kiegészítő berendezéssel lehet emelni.
- (2) A terhek emelésére kialakított, helyhez kötött, illetve mobil munkaeszközöket úgy kell használni, hogy a talaj tulajdonságainak figyelembevételével a munkaeszköz a munkavégzés teljes időtartama alatt stabil maradjon.
- 27. §** A terhek emelésére használt munkaeszközök részletes üzemeltetési követelményeit az Mvt. 11. §-a szerint kiadott szabályzatok¹ tartalmazzák.

Záró rendelkezések

¹ Lásd: 17/1993. (VII. 1.) KHVM rendelet, 32/1994. (XI. 10.) IKM rendelet, 33/1994. (XI. 10.) IKM rendelet.

- 28. §** (1) Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba, az abban foglalt követelményeket - e § (2) bekezdésében foglalt kivétellel - az 1999. január 1-je után üzembe helyezett, vagy használatba vett munkaeszközökre kell alkalmazni.
- (2) Az 1999. január 1-jét megelőzően üzembe helyezett vagy használatba vett munkaeszközökre a rendeletben foglalt követelményeket 2002. január 1-jével kezdődően, míg a 4. § (1) és (3) bekezdésében foglalt követelményeket a hatálybalépéstől kell alkalmazni.
- (3) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közöségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az Európai Közöségek következő jogszabályával összeegyeztethető szabályozást tartalmaz: a Tanács 95/63/EK irányelvvel módosított 89/655/EGK irányelve a munkavállalók által a munkavégzés során a munkaeszközök használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről.